

Іскерлік белсенділік индексі

2024 Желтоқсан

2024 жылдың желтоқсанында іскерлік белсенділіктің өсуі баяулады. Көрсеткіш ағымдағы жылдың ақпан айынан бастап оң аймақта қалып отыр.

График 1. Іскерлік белсенділік индексінің (ІБИ) динамикасы*

* Көрсеткіш 50-ден жоғары болса – оң өзгерісті, төмен болса – кері өзгерісті білдіреді. Индекс мәні 50-ден қаншалықты жоғары (төмен) болса, көрсеткіштің өсу (құлдырау) қарқыны соншалықты жоғары (төмен), ал 50-ге тең болса – өзгеріс жоқ дегенді білдіреді.

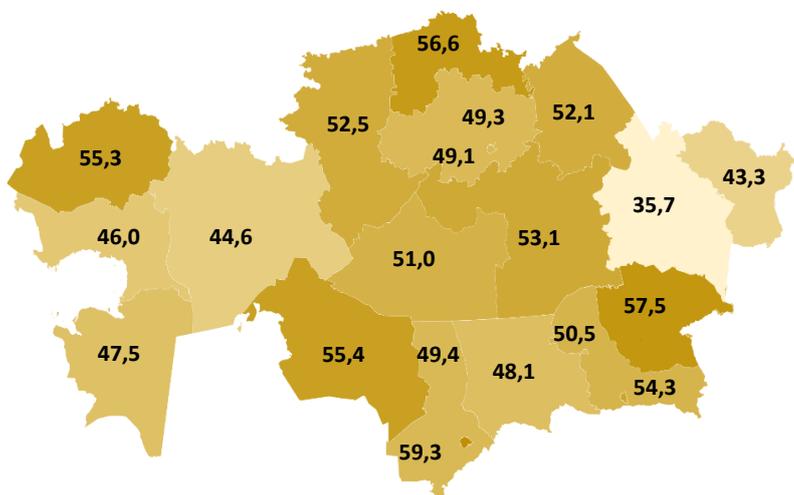
Іскерлік белсенділік индексі желтоқсан айында 50,7 құрады.

Көрсеткіш өндіріс пен қызмет көрсету секторындағы іскерлік белсенділіктің сәйкесінше 50,6 және 50,8-ге дейін (қарашадағы 53,0 және 51,4-тен) бәсеңдеуіне және тау-кен өнеркәсібіндегі 48,8-ге дейін (қарашадағы 50,2-ден) төмендеуіне байланысты төмендеді. Көрсеткіштің өсуі тек құрылыста орын алды, онда индекс қараша айындағы 50,5-тен желтоқсанда 52,9-ға дейін көтерілді. Құрылыста жаңа тапсырыстар мен жұмыспен қамту деңгейі айтарлықтай өсті, тау-кен өнеркәсібінде барлық компоненттер төмендеді.

График 2. Желтоқсан айындағы өңірлер бойынша ІБИ

11 өңірде іскерлік белсенділік жақсарып, 9 өңірде нашарлады.

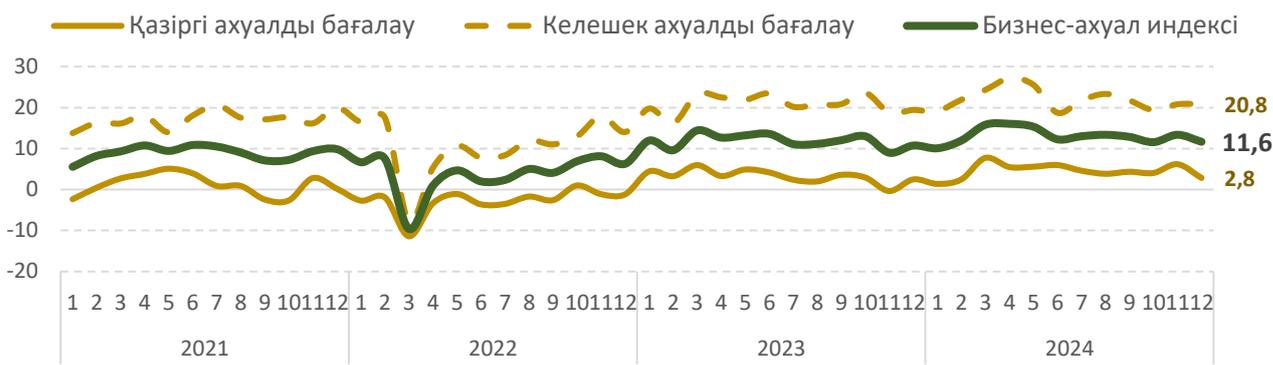
Индекстің ең жоғарғы мәні Жетісу облысында (57,5), ең төменгі мәні Абай облысында (35,7) тіркелді.

Бизнес-ахуал индексі

Желтоқсан айында бизнесті жүргізудің ағымдағы жағдайын бағалау нашарлағанымен, оң аймақта қалды. Ал болашақ бизнес жағдайларына қатысты оптимизм өзгерген жоқ. Нәтижесінде бизнес-климат индексі төмендеп, 11,6 құрады.

График 3. Бизнес-ахуал индексінің (БАИ) динамикасы*

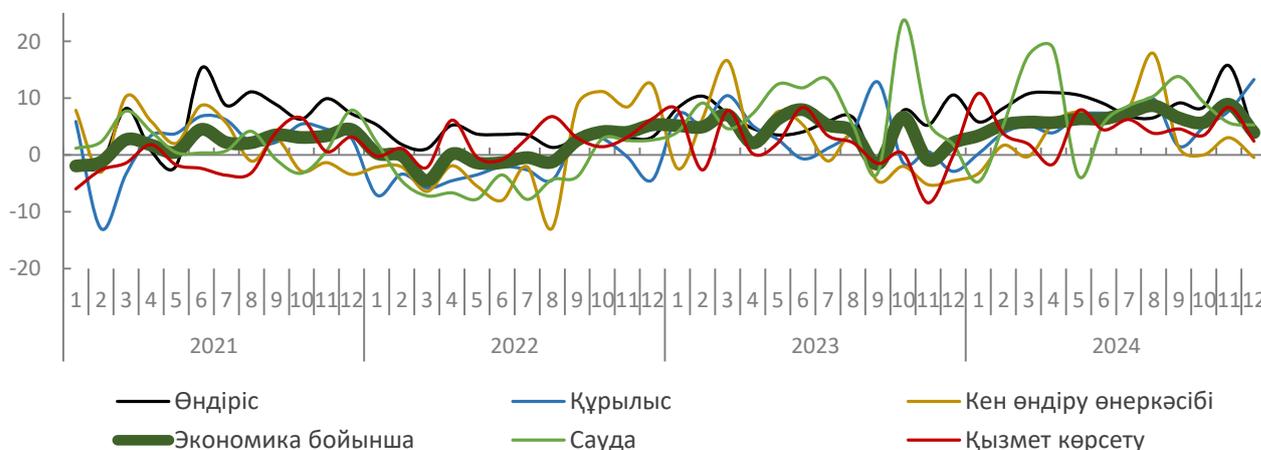
* Қазіргі және болашақ бизнес-ахуалды бағалау үшін жауаптар теңгерімі (ЖТ) қолданылады. Ол – бизнес-ахуалдың өзгерісіне қатысты сұрақтарға берілген оң және теріс жауаптар арасындағы айырмашылық. Индекс мәні 0-ден жоғары болса – ахуалдың жақсарғанын, төмен болса – нашарлағанын білдіреді.

Кәсіпорындардың бағалауы бойынша, олардың өніміне/қызметіне сұраныс бәсеңдеді.

Желтоқсан айында құрылыстан басқа барлық салаларда сұраныстың өсу қарқыны баяулады. Тау-кен өнеркәсібінде өткен аймен салыстырғанда сұраныстың аздап төмендеуі байқалды.

Респонденттер инфрақұрылымның өзгеруін азын-аулақ оң бағаласа, қалған факторларды (бизнесті қорғау мәселелері, салық жүктемесі және қаржыға/несиеге қолжетімділік) теріс бағалады.

График 4. Секторлар бойынша сұраныстың өзгеру динамикасы (ЖТ)*

* Сұранысты бағалау үшін жауаптар теңгерімі (ЖТ) қолданылады. Ол – сұраныстың өзгерісіне қатысты сұрақтарға берілген оң және теріс жауаптар арасындағы айырмашылық. Индекс мәні 0-ден жоғары болса – ахуалдың жақсарғанын, төмен болса – нашарлағанын білдіреді.

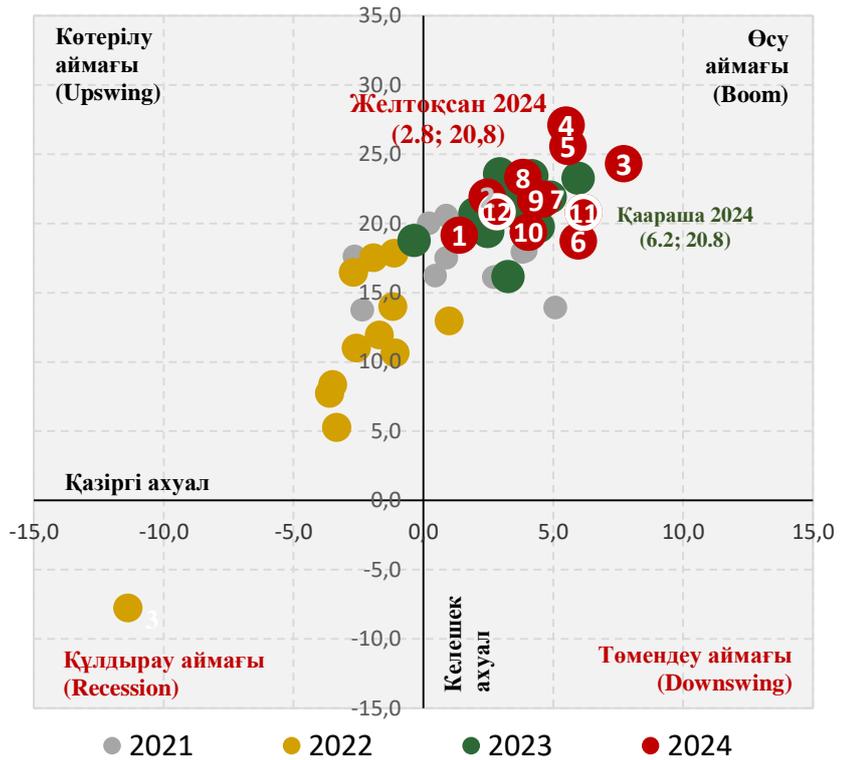
2024 жылдың желтоқсан айында бизнес-цикл «сағатының» көрсеткіші өсу аймағында қалды.

Қазіргі бизнес ахуалды бағалау көрсеткіші айтарлықтай төмендеп, 2,8 құрады.

Алдағы 6 ай бойынша келешек бизнес-ахуал бағасы өзгеріссіз қалды (20,8).

**Бизнес-цикл «сағаты» берілген уақытта экономиканың циклдің қай фазасында болғанын көрсетеді. Оны құру үшін қазіргі ахуалды (X осі бойынша) және келешек ахуалды (Y осі бойынша) бағалау бойынша деректер қолданылады.*

График 5. Бизнес-цикл «сағаты»

ӘДІСНАМАЛЫҚ ТҮСІНДІРМЕ

¹ Ақпарат нақты сектор мониторингіне қатысушы кәсіпорындардың арасында жүргізілген ай сайынғы сауалнамалардың нәтижесімен дайындалды.

² Іскерлік белсенділік индексі жаңа тапсырыстар көлемі, жұмыспен қамту деңгейі, жаңа өнім көлемі, тауарлы-материалдық қорлардың көлемі, жеткізу мерзімі сияқты кәсіпорындар көрсеткішінің жиынтық өзгерісі ретінде есептеледі.

³ Іскерлік белсенділік индексі есептеу үшін диффузиялық индекс (ДИ) пайдаланылады. Ол әрбір көрсеткіш бойынша оң жауап берген кәсіпорындар үлесінің және өзгеріссіз жауаптардың жартысының үлес қосындысы (үлестер салмақтанып есептеледі) ретінде есептеледі. Бұл индекс көрсеткіштің өзгеру динамикасын сипаттайтын жалпыланған индикатор болып табылады.

⁴ Бизнес-ахуал индексі (БАИ) есептеуде Ifo неміс зерттеу институтының әдістемесіне сәйкес осы айдағы бизнес-жағдайлардың көрсеткіштері (АЖ) және болашақ 6 айдағы бизнес-жағдайлардың күтілетін өзгерістері (БЖ) бойынша жауаптар теңгерімі (ЖТ) пайдаланылады:

$$\text{БАИ}^* = \sqrt{(\text{ЖТ}(\text{АЖ}) + 200) * (\text{ЖТ}(\text{БЖ}) + 200)} - 200$$

мұндағы, ЖТ – жауаптар теңгерімі

АЖ – ағымдағы экономикалық жағдай

БЖ – болашақтағы экономикалық жағдай

⁵ ЖТ (жауаптар теңгерімі) бизнес-шарттардың өзгеруі туралы сұрақтарға берілген оң және теріс жауаптардың үлесі арасындағы айырма ретінде есептеледі. Кәсіпорындар ұсынылған үш жауаптың біреуін таңдайды: «жақсарды», «өзгерген жоқ» және «нашарлады». Жауаптардың үлесі салмақтана отырып есептеледі.

⁶ Ifo зерттеу институты жасаған бизнес-цикл «сағаты» – бұл екі нөлдік сызықтың қиылысуымен төрт квадрантқа бөлінген диаграмма (координаттар жүйесі). Олар іскерлік жағдай тұрғысынан экономикалық циклдің төрт кезеңін білдіреді: көтерілу, өсу, төмендеу, құлдырау. Егер ағымдағы жағдайларды бағалау теріс болса, ал күтулер оң болса, экономикасы көтерілу фазасында, егер ағымдағы жағдайларды бағалау және күтулер оң болса, онда экономика өсу фазасында т. с. с.

⁷ Диаграммалардағы деректер маусымдық фактордың әсерінен тазартылған (болашақ жағдайларды бағалау мен факторларды бағалаудан басқасы).

⁸ Алдыңғы айлардың динамикасында маусымдық тазалауға және жалпы қосылған құнды (ЖҚҚ) нақтылауға байланысты өзгерістер болуы мүмкін.

⁹ Секторлар бойынша егжей-тегжейлі ақпарат (сұрыптау туралы ақпарат, индикаторлар динамикасы, жауаптардың таралу нәтижелері) дашбордта берілген.

¹⁰ Секторлар бөлінісінде өңірлер арасында сұрыптаудың репрезентативтілігіне қол жеткізуге қарай жаңа әкімшілік-аумақтық құрылымға сәйкес есептеу нәтижелері ұсынылады.